

Інформаційна довідка
щодо проекту Кодексу України про захист державності,
незалежності та статус захисників держави
(реєстр. № 14265-1 від 17.12.2025)*

***Анотація.** В інформаційній довідці викладено результати аналізу проекту Кодексу України про захист державності, незалежності та статус захисників держави. Акцентовано на концептуальних та основних змістовних елементах пропонованого процесу кодифікації законодавства у сфері соціального захисту ветеранів. Наведено законодавчі підходи щодо врегулювання цього питання у США.*

***Ключові слова:** ветеран / ветеранка, державна ветеранська політика, кодекс, кодифікація законодавства, систематизація законодавства, соціальний захист.*

Вступ

Зростання кількості ветеранів / ветеранок в Україні актуалізує питання перегляду концептуальних підходів до формування державної ветеранської політики.

В Україні наразі діє складна та розгалужена система нормативно-правових актів з питань правового й соціального захисту ветеранів війни, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни. Така ситуація знижує ефективність правового регулювання заходів, спрямованих на всебічну та довгострокову підтримку, соціальну адаптацію, реабілітацію та захист прав цих категорій осіб. З огляду на зазначене, вважаємо, що законодавчі ініціативи, спрямовані на якісне оновлення законодавства у сфері ветеранської політики, відповідають сучасним суспільним викликам.

Основна частина

Проект Кодексу України про захист державності, незалежності та статус захисників держави (реєстр. № 14265-1 від 17.12.2025)¹ (далі – законопроект), як зазначено у пояснювальній записці, розроблено як альтернативний до ідентичного за назвою проекту Кодексу про захист державності, незалежності та статус захисників держави (реєстр. № 14265 від 28.11.2025)² (далі – законопроект № 14265).

Законопроект, на відміну від законопроекту № 14265, структура якого складається з шести книг, складається з трьох книг, якими пропонується визначити (*Рис. 1*):

¹ Про захист державності, незалежності та статус захисників держави : Проект Кодексу України реєстр. від 17.12.2025 № 14265-1. Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/59385>

² Про захист державності, незалежності та статус захисників держави : Проект Кодексу України реєстр. від 28.11.2025 № 14265. Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/59012>

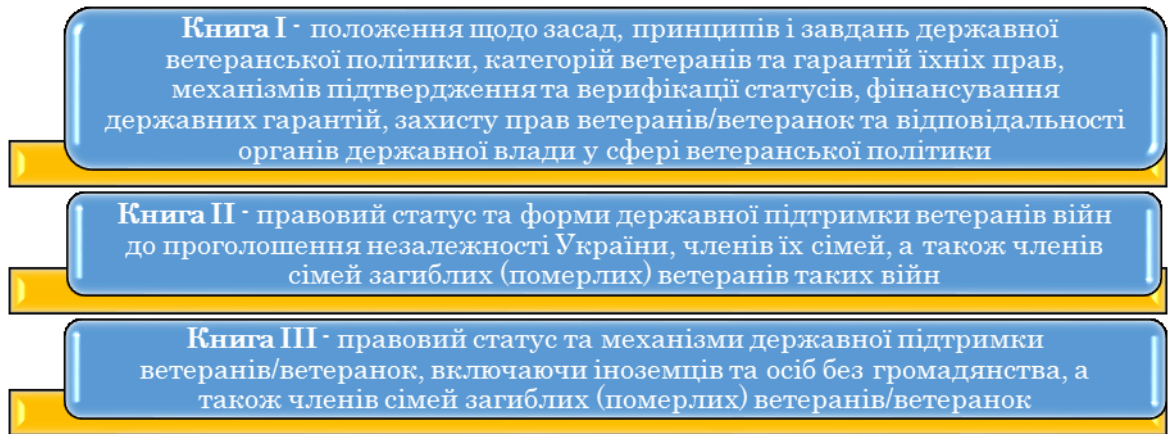

Рис. 1.

Розглянувши законопроект, вважаємо за доцільне зазначити таке. Ідея прийняття кодексу про правовий та соціальний статус ветеранів війн в Україні є кроком до модернізації національного законодавства у цій сфері та заслуговує на підтримку. Варто зауважити, що аналогічний підхід застосовано, наприклад, у **США**. Так, Кодексом законів США³, яким упорядковано федеральні статутні закони, та Кодексом федеральних правил⁴, яким акумульовано детальні нормативні акти агентств, що тлумачать та впроваджують ці закони, кодифіковано всі закони та правила США щодо ветеранів. Кодифікація ветеранської політики спрямована на визначення: загальних положень (термінології, переліку категорій ветеранів); загальних пільг (розміру компенсації по інвалідності, пенсії, допомоги на поховання); процедур реабілітації та пов'язаних із нею пільг на освіту, медичні послуги, іпотечні кредити, працевлаштування; загальних адміністративних положення (процеси розгляду справ, апеляції); повноважень державних органів у справах ветеранів.

Важливо зазначити, що аналіз низки положень законопроекту, які є концептуальними, викладено в Інформаційній довідці щодо аналізу законопроекту № 14265, підготовленій за зверненням Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів від 04 грудня 2025 року № 04-30/7-2025/280674. Зокрема, йдеться про змістовне наповнення базових термінів: ветеран / ветеранка, ветерани війн до проголошення незалежності України. Також у згаданій довідці йдеться про доцільність невиключення до законопроекту положень щодо статусу учасників Революції Гідності, постраждалих учасників Революції Гідності з інвалідністю та членів сімей загиблих (померлих) Героїв Небесної Сотні. Зважаючи на розробку проекту Закону України «Про постраждалих учасників Революції Гідності, постраждалих учасників Революції Гідності з інвалідністю та членів сімей загиблих (померлих) Героїв Небесної Сотні» (реєстр. № 13622 від 12.08.2025)⁵,

³ U.S. Code: Title 38 VETERANS' BENEFITS. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/38#>

⁴ Title 38 Code of Federal Regulations. URL: <https://www.benefits.va.gov/warms/topic-title38.asp#:~:text=The%20Title%2038%20Code%20of%20Federal%20Regulations,%20VA%20Forms%20%20VA%20General%20Counsel>

⁵ Про постраждалих учасників Революції Гідності, постраждалих учасників Революції Гідності з інвалідністю та членів сімей загиблих (померлих) Героїв Небесної Сотні : Проект Закону України від 12.08.2025 № 13266. Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57043>

дублювання положень є зайвим. Окрім того, законопроектом пропонується системний підхід щодо внесення змін в інші закони України у зв'язку з його прийняттям.

Певні застереження варто висловити до змісту окремих положень законопроекту. Так, частиною першою статті 2 Глави 1 Розділу I Книги першої законопроекту пропонується визначити спеціальний понятійно-категоріальний апарат. Серед пропонованих термінів містяться такі, що вже містяться в інших законах України та не можуть мати іншого тлумачення. Зокрема, це стосується термінів: «збройна агресія російської федерації чи іншої держави проти України» (пункт 12 законопроекту), «збройна агресія» в редакції, яка відрізняється від пропонованої у законопроекті, міститься в абзаці п'ятому частини першої статті 1 Закону України «Про оборону України»⁶. Також пропонується визначення термінів, які або мають загальновживане значення і не потребують додаткового тлумачення у законодавстві, наприклад, «добробут» (пункт 7), або викладені юридично некоректно. Йдеться про такі терміни як «документ, що підтверджує статус» (пункт 8); «статус» (пункт 17). У законі традиційно використовується термін «правовий статус», оскільки він є більш точним і юридично визначеним, охоплює всю сукупність прав, обов'язків, свобод та гарантій особи чи суб'єкта в державі, тоді як «статус» – це ширше поняття, яке може бути як юридичним, так і соціальним, а його зміст може бути неоднозначним. Крім того, відсутнє уніфіковане визначення терміна «статус». У тексті законопроекту також вживається термін «правовий статус» (наприклад, частина перша статті 1).

На нашу думку, назва законопроекту також потребує корегування. Пропонована редакція за своїм змістом не відповідає меті та предмету регулювання, оскільки охоплює різні сфери суспільних відносин.

Висновки

Прийняття Кодексу України про захист державності, незалежності та статус захисників держави (реєстр. № 14265-1 від 17.12.2025), на нашу думку, є актуальним. Урахування зазначених застережень, на нашу думку, сприятиме покращенню тексту законопроекту.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

⁶ Про оборону : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>